

К. Р. Куртєва

Харківська державна академія культури, м. Харків, Україна

ЗАРОДЖЕННЯ ПРИКАРПАТСЬКОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ЇЇ ОСМИСЛЕННЯ В ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛАХ

К. Р. Куртєва. Зародження прикарпатської хореографічної культури та її осмислення в літературних джерелах

Виконано аналіз літературних джерел, у яких досліджується процес зародження та розвитку хореографічної культури Прикарпатського регіону як етнокультурної спадщини українського народу. Визначено особливості танцювального канону регіону, який формувався в результаті взаємовпливів регіональних культур та культур сусідніх народів, набував своєї неповторності, етнічної самобутності, колоритності, що вможливило, у подальшому, його ідентифікацію серед широкої палітри хореографічного матеріалу різних регіонів України та світу.

Ключові слова: *культура, хореографічна культура, фольклор, танець, народний танець.*

K. Kurtieva. The origin of the Subcarpathian choreographic culture and its perception in literary sources

The aim of the article — to analyze and highlight the preconditions for the emergence of Subcarpathian choreographic culture and to carry out historiographical analysis of published artistic, folklore, ethnographic literary sources, which are focused on the consideration and perception of the origin and development of dance culture of Subcarpathia.

The methodology. General scientific, specific scientific and special methods were used to reveal the general principles of the research topic. The basic methodological basis is based on the culturological approach. Since culture is constantly in the process of movement, a hermeneutic approach and a historical method of research were used to study it. The method of analysis is a thorough method that was used in the study of various literature sources and substantiation of conclusions.

The results. It can be stated that the issue of the emergence of the culture of Subcarpathia has not been studied sufficiently. The first mention of its origin is found in the chronicles. The fiction reflects the life, way of life, culture, dance in particular, the people of Subcarpathia. Of great value are historical and ethnographic works in which scholars study the rites and dance traditions of the region. Researches of choreographic art by V. Avramenko, K. Vasylenko, V. Verkhovynets, R. Herasymchuk are more immersed

in the coverage of the development of choreographic art. Modern scientists continue and improve the scientific works on the theory of choreography that are based on the works and creative heritage of their predecessors. However, there is a lack of research on the interaction of regional cultures and the cultures of neighbouring peoples in relation to the culture of Subcarpathia, which gives impetus to further research in this area.

In our opinion, in terms of research by scientists and analysis of literary sources, the choreographic art of the Carpathian region was formed for a fairly long period of time and continues its development today.

The scientific topicality. This work is probably the first attempt to investigate the moment of origin of Subcarpathian culture, the influence of other cultures and to analyze and structure in more detail the literary sources that reveal this issue, as this issue has not acquired a sufficient comprehensive coverage of modern domestic science.

The practical significance. The information contained in the article can be useful for students, teachers and researchers of Subcarpathian culture.

Keywords: *culture, choreographic culture, folklore, dance, folk dance.*

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що питання зародження прикарпатської хореографічної культури та його осмислення в літературних джерелах відображено доволі суб'єктивно, подано крізь призму історико-соціокультурних факторів та позиції конкретного автора. Воно не набуло достатнього об'єктивного комплексного висвітлення в сучасній вітчизняній науці. Здійснений аналіз засвідчує необхідність відстеження впливів культурних надбань сусідніх народів на хореографічну культуру Прикарпатського регіону та здійснення об'єктивізації досліджень у цьому напрямі.

Постановка проблеми. Проблематикою статті є вивчення й комплексний аналіз проблеми зародження хореографічної культури Прикарпатського регіону та специфіки її висвітлення в літературних джерелах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Наукові дослідження в галузі вивчення національної культури Прикарпаття здійснювали такі відомі науковці, як В. Авраменко (1895–1981), К. Василенко (1925–2002), В. Верховинець (1880–1938), Р. Гарасимчук (1900–1976), М. Грушевський (1866–1934), А. Гуменюк (1916–1982), А. Терещенко (1806–1865), П. Чубинський (1839–1884), В. Шухевич (1849–1915) та ін.

На сучаснішому етапі ґрунтовне вивчення хореографічної культури Прикарпаття простежується в працях К. Балог, О. Голдрич, Д. Демків, В. Пастух, Б. Стасько та ін.

У новітніх дослідженнях О. Бігус «Народно-сценічна хореографія Прикарпатського регіону» (2015 р.), Л. Триняк «Покуття в етнографічних дослідженнях ХІХ – 30-х рр. ХХ ст.» (2018 р.) та Н. Марусик «Гуцульська хореографія як складова національних мистецько-культурних процесів кінця ХІХ–ХХІ століть» (2019 р.) питання зародження хореографічної культури Прикарпаття подано оглядово, а аналіз літературних джерел здійснюється принагідно в контексті окремих культурно-історичних аспектів.

Мета статті – проаналізувати й висвітлити передумови виникнення прикарпатської хореографічної культури та здійснити історіографічний аналіз опублікованих художніх, фольклорних, етнографічних літературних джерел, увага в яких зосереджувалась на розгляді й осмисленні проблеми зародження та розвитку танцювальної культури Прикарпаття.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На сучасному етапі розвитку людства є нагальна потреба у зверненні до національних джерел культури свого народу для збереження своїх ідентичності та національної самобутності в час всесвітньої глобалізації. Розвиток та збереження національної культури – запорука соціально-економічного розвитку країни. Народний танець становить невіддільну частину культури нашого народу. Його вивчення та розвиток значно посприяють збереженню всієї української культури.

Зародження танцю як мистецтва почалося ще в доісторичну епоху. У той період танець виконував, радше, ритуальну функцію, ніж мистецьку. Ця тенденція простежувалась і в культурах стародавніх Єгипту і Греції. Натомість танець у Стародавньому Римі в означений

час уже почав набувати форми видовища, а не ритуалу.

Філософи античності, такі як Аристотель, Атеней, Дамон, Квінтіліан, Ксенофонт, Піфагор, Платон, Плутарх, Протагор, Сократ, Філострат у своїх працях висували припущення щодо природи танцю як мистецтва.

Початок зародження танцю співпав з початком зародження людства. Змінювалась людина – змінювався і танець. Танець первісної людини докорінно відрізнявся від танцю сучасного, у первісному світі він був способом не культурного самовираження, а передання думок, інформації, засобом ретрансляції певних навичок та досвіду.

У часи Київської Русі швидко розвивались народні мистецтва, і театр не став винятком. Фундаментом його розвитку було танкове мистецтво доісторичної людини. Танець на Русі називався «плясом», який становив груповий танець під пісенний супровід. Згадки про народні танці існували в давньоруських літописах, наприклад, зберігся опис літописцем загальних народних розваг: весілля, вечорниць, обрядових свят та ін. (Чугаєва, 2018). Дослідники вважають першими «професійними танцівниками» скоморохів, які виступали в театрах; вони ж і стали носіями народних традицій, зокрема танцювальних.

Хороводи були одним з найпоширеніших видів танцю. Ще з кінця ХІХ ст. хороводи почали досліджувати В. Гнатюк, М. Лисенко, С. Титаренко, П. Чубинський, а дещо пізніше ці розвідки зацікавили П. Григор'єва та А. Гуменюка. Під час вивчення фольклорних зразків вони зафіксували хороводи, передусім ідеться про записи календарно-обрядових танців.

Хороводи, на думку ще одного дослідника, К. Василенка, були невіддільною частиною обрядів, звичаїв, язичницьких пережитків.

До складу Київської Русі входило понад 100 слов'янських племен і 5 князівств. З розвитком останніх відбувалися етнічне становлення земель та зародження культурних центрів на території тогочасної Русі. У 1199 р. утворилось Галицько-Волинське князівство, яке зазнало найбільшого розквіту в часи правління Данила Галицького (1201–1264 рр.).

«Галицько-Волинські землі були найдальшим на заході форпостом східнослов'янської культури... Розвиток культури в Галицько-Волинському князівстві, – як зазначав академік

І. Крип'якевич, — сприяв закріпленню історичних традицій Київської Русі... Спадщина Київської Русі була одним з істотних чинників єднання культур східноєвропейських народів» (Крип'якевич, 1984, с. 148–149).

Народна творчість Київської Русі та впливи західної й східної сусідських культур сприяли формуванню самобутньої слов'янської культури на теренах Галицько-Волинської держави. Тобто, на історичній основі культури Київської Русі відбулося виокремлення ознак регіональної культури, зокрема танцювальної. Саме на території Галицько-Волинського князівства почала зароджуватись прикарпатська культура і передусім — танцювальна.

На розвитку танцю, як виду культури, позначились різні історичні епохи. Цей вплив є як позитивним, так і негативним.

Українська культура складається з культур її численних регіонів. Хореографічна культура різниться манерою виконання, лексикою, костюмами, музикою. «Відсутність сталої системи запису танців та окремих рухів, що вона б задовольняла науковців-фольклористів та балетмейстерів, призводить до появи розбіжностей між минулим танцювальним надбанням українців та сучасністю» (Пісклова, 2013, с. 157–158).

Прикарпаття тривалий час перебувало під ярмом різних країн. Цей факт суттєво вплинув на формування культури регіону. Культурні впливи танцювального мистецтва Молдавії, Польщі, Румунії, Сербії, Словаччини, Угорщини, Чехії та інших держав позначились на формуванні хореографічної культури регіону. Танцювальне мистецтво набувало специфічних лексичних і стилістичних ознак, що почали його виокремлювати з національної української хореографічної культури. Цей аспект у літературі майже не висвітлюється, хоча є важливим чинником її формування.

Прикарпатська хореографічна культура є доволі цікавою для вивчення. Тут проживають такі етнографічні групи населення, як гуцули, бойки, ополяни, покутяни, лемки. Майстри художнього слова І. Франко, Г. Квітка-Основ'яненко, О. Кобилянська, Ю. Федькович, І. Котляревський, Г. Хоткевич та інші зображали культурний колорит Прикарпатського регіону у віршах, оповіданнях, повістях. І. Франко вивчав гуцульські коломийково-козачкові танці. У роботі «До історії коломийкового розміру»

він базувався на їхній давній історії. Новели В. Стефаника про тяжкий жереб галицьких селян і повість М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» навіть стали основою для художніх фільмів.

Цей край цікавив також етнографів та фольклористів і спонукав їх до досліджень. Видатні науковці-етнографи й збирачі фольклору, такі як В. Шухевич, П. Чубинський, І. Юцишин, В. Верховинець, В. Гнатюк, Ф. Колеса, М. Лисенко, С. Титаренко, М. Грінченко та інші здійснювали наукові розвідки цього краю і досліджували його танцювальні традиції. У 1848 р. український етнограф О. Терещенко досліджував обрядовість Гуцульщини, далі дослідженням цього регіону займався П. Чубинський. Саме П. Чубинський, виходячи зі свого бачення танцю, започаткував описову методику фіксування танцю, яка, у подальшому, стала основою сучасної описової системи.

Гуцульську культуру вивчав В. Шухевич. Результатом його дослідження стала праця в п'яти томах «Гуцульщина» (1899–1908 р.). Вітчизняні та зарубіжні науковці поділяли думку про те, що «Гуцульщина» стала першою значною роботою, у якій описана як матеріальна, так і духовна культура гуцулів Галичини. Однак науковці критикували те, що автор описав лише галицьку частину Гуцульщини, не виконавши порівняння із закарпатською та буковинською її частинами.

Третій том монографії присвячено побуту, обрядам, танцям гуцулів. А. Гуменюк зауважив, що в праці «Гуцульщина» В. Шухевич, поряд із записами численних вокальних та інструментальних мелодій коломийок, надає також загальну характеристику їх хореографії і особливостей виконання. Гуцулка, коломийка, аркан, півтора, козачок, шипітський танець та інші, за визначенням В. Шухевича, є найпоширенішими танцями на Гуцульщині. У них використовуються такі танцювальні рухи, як тропот (вид дрібушки), гайдук (присядка), голубці й різноманітні кружляння. «Оті кілька сторінок, що їх В. Шухевич присвятив гуцульським танцям, фактично були першим повідомленням про побутування їх серед населення західних областей України» (Гуменюк, 1963). Ця праця А. Гуменюка за типом викладення матеріалу була описовою, проте посіла гідне місце серед досліджень прикарпатської культури.

Дослідники часів «радянської України», такі як К. Василенко, В. Верховинець, Р. Гарасимчук, А. Гуменюк, у своїх дослідженнях намагались віднайти, зафіксувати та зберегти танцювальний матеріал і традиції українського народу, які в той час піддавалися викоріненню, критиці та перебували в статусі дургорядних.

У праці «Теорія українського народного танцю» (1919 р.) В. Верховинець виконав опис рухів, кроків, ходів, позицій, фігур, комбінацій танців. Це дослідження заклало підвалини української народної хореографії, у ньому науково опрацьовано, узагальнено й систематизовано автентичний фольклорний танцювальний матеріал. Він, так само, як і П. Чубинський, працював та удосконалював методику запису народного танцю, у результаті створив власну систему запису хореографічного матеріалу. У «Теорії...» В. Верховинець виклав своє бачення розвитку українського танцю.

К. Василенко у своїй праці «Український танець» зазначив: «В. Верховинець значно збагатив сценічну палітру танцю, переносив на сцену етнографічно-фольклорні замальовки й обряди, звичаї з танцями, піснями, атрибутією, розробив стилістичну лексику, багато працював над музикою для українських танців... Дослідник зібрав і систематизував надзвичайно цінний матеріал, характерний для українського танцювального фольклору» (Василенко, 1997, с. 105).

В. Авраменко, український емігрант, учень та послідовник В. Верховинця, досліджував українські народні танці й популяризував українське хореографічне мистецтво в Канаді та Америці. Танці, створені на основі хореографічної лексики Прикарпатського регіону: «Коломийка», «Аркан коломийський», «Танець Довбуша», «Вільний гуцул» та інші, підкорювали глядачів Канади, Америки, Франції, Ізраїлю та інших країн. Результатом наукового дослідження історії українського танцю стала праця В. Авраменка «Українські народні танки, музика, стрій», що вийшла друком у 1947 р. в Канаді. У ній описано танкові кроки (чоловічі та жіночі) й 18 українських народних танків, до яких входять і танці Прикарпаття. Суттєвим доповненням опису стала наявність нот та фотографій (Авраменко, 1947). Ця праця віддзеркалювала бачення дослідника української хореографії як люди-

ни, яка більшу частину свого життя провела за межами України та була не заангажована, оскільки друк видання припадає на «радянський час». Його постановки вважались «відірваними від життя», тобто занадто вишколеними і перенасиченими великою кількістю складних елементів, що не притаманно суто народному танцю. Він намагався прикрасити народний фольклорний танець, як йому здавалось, зробити його ще кращим.

Фольклорно-хореографічні розвідки А. Гуменюка в різні куточки України набули відображення в матеріалах книги «Народне хореографічне мистецтво України» (1963 р.), де висвітлено точку зору науковця з історії походження та розвитку української народної хореографії, а також у збірці «Українські народні танці» (1969 р.), де вчений подав авторську тематичну й жанрову класифікацію та характеристику танців. Перший розділ збірки присвячений опису умовних позначень, термінів, положенню голови, рук, ніг, корпусу (Гуменюк, 1969, с. 33–52). Другий — описує рухи українського народного танцю, зокрема й рухи, характерні для народних танців Прикарпаття (там само, 1969, с. 52–100). У збірці представлено 140 танців з усіх регіонів України, зокрема й Прикарпатського регіону: гуцулки, коломийки, верховини. «Українські народні танці» — це збірка, видана за часів «радянської України», коли національні особливості кожної окремої культури народів, що входили до складу СРСР, нівелювались та применшувались. Це своєрідний «замах» на свою національну ідентичність.

Грунтовне дослідження танцю Прикарпаття виконав Р. Гарасимчук у монографії «Tance huculskie» («Гуцульські танці») 1939 р. «Книга проілюстрована 26 мапами з географією поширення окремих танців, 64 відбитками та 6 графічними таблицями з чорно-білим зображенням танцювальних рухів і кроків» (Мартинів, 2017). У праці «Народні танці українців Карпат» у двох книгах: «Гуцульські танці» та «Бойківські і лемківські танці» (Гарасимчук, 2008) науковець здійснив аналіз стилістики, типології та лексики народних танців Прикарпаття. Запис танців у книгах відзначається суб'єктивністю бачення і є своєрідним, дещо складним для сприймання та не відповідає сучасним вимогам, але серед науковців розвідка здобула схвалення як досягнення європейської хореології. Це було

перше ґрунтовне дослідження в галузі танцювально-сценічного мистецтва Прикарпатського регіону.

М. Грушевський, вивчаючи фольклор України в першому томі «Історії української літератури», приділяв увагу різним мистецтвам, зокрема і танцю. Він наголошував на тому, що танець виконує суттєву роль у житті українців.

У праці «Український народний танець» (1981 р.) К. Василенко дослідив танці гуцулів, бойків і лемків. На основі своїх досліджень він розробив систематизацію та опис танцювальних комбінацій і рухів. Відповідно до цього та інших своїх досліджень науковець, чи не впреше, сформулював думку про те, що розвиток танцювального мистецтва залежить від взаємовпливів і переплетіння культурних етносів усіх народів, які населяють Україну. Відзначимо, що вплив дотичних (сусідніх) культур знову не висвітлювався.

Проблемам вивчення та розвитку хореографічного мистецтва Прикарпаття приділяли увагу у своїх дослідженнях молодші науковці К. Балог, О. Голдрич, Д. Демків, В. Пастух, Б. Стасько та ін. На період їхньої наукової діяльності припадають саме відродження й популяризація народної творчості у всіх її проявах.

К. Балог вивчала танцювальну творчість народів Карпат: бойків, гуцулів, долинян, лемків. Ці дослідження відобразились у збірках танців «Райдуга» та «Танці Закарпаття», у яких розкрита історія танців і здійснено опис танцювальних рухів, позицій.

О. Голдрич приділяв увагу професійній підготовці фахівців у Західній Україні. Він є автором науково-методичних посібників: «Методика роботи з хореографічним колективом», «Танцюймо разом», «Барви Карпат», «Методика викладання хореографії» та ін.

О. Голдрич наголошував на тому, щоби навчити «народного танцю, треба досконало знати танцювальну лексику того чи іншого народу... , окрім танцювальної мови, треба знати й народно-сценічний костюм, народну музику, народні обряди та багато інших потрібних компонентів, а також малюнок танцю, його драматургію та образ» (Голдрич, 2004).

В. Пастух досліджувала проблеми знищення народного танцю в праці «Сценічна хореографічна культура Східної Галичини 20–30-х років ХХ століття». Розділ «Укра-

їнський народно-сценічний танець в Галичині» цікавий тим, що становлення народного танцю відбувається в тісному переплетенні з музично-драматичним театром. У цьому ж розділі науковиця надала високу оцінку діяльності В. Авраменка в Галичині та його особистому внеску в розвиток хореографічного мистецтва краю.

Б. Стасько виконав детальний запис танців у праці «Танці з Прикарпаття». У розвідках «Митці народної хореографії Прикарпаття», «Хореографічне мистецтво Івано-Франківщини» науковець досліджує творчий шлях і внесок Я. Чуперчука, В. Петрика, А. Зібаровської в збереження та розвиток культури Прикарпаття.

Д. Демків у праці «Ярослав Чуперчук: феномен гуцульської хореографії» досліджувала творчість Я. Чуперчука як «зачинателя гуцульської народно-сценічної хореографії».

Розвідки науковців сучасності: О. Бігус «Народно-сценічна хореографія Прикарпатського регіону» (монографія 2015 р.), Л. Триняк «Покуття в етнографічних дослідженнях ХІХ — 30-х рр. ХХ ст.» (дисертація 2018 р.) та Н. Марусик «Гуцульська хореографія як складова національних мистецько-культурних процесів кінця ХІХ–ХХІ століть» (дисертація 2019 р.) є цінними. У них акцентувалося на актуальних науково-теоретичних аспектах розвитку танцювальної культури Прикарпаття.

Отже, літературні джерела, у яких відбувається осмислення зародження й розвитку хореографічної культури Прикарпаття, вирізняються своїм суб'єктивним баченням, зважаючи на час написання та постать дослідника. Особливо слід відзначити «радянський період», коли думка автора повинна була враховувати соціально-політичне бачення суті проблеми. Саме тому літературні джерела можна класифікувати так: 1) за часом написання (публікації, що вийшли друком до кінця ХІХ ст., праці часів «радянської доби», наукові публікації часів незалежної України); 2) за типом викладення матеріалу (науково-дослідницькі, описові, аналітичні); 3) за тематикою викладення (історичні, фольклорно-етнографічні, художньо-літературні, методичні).

Висновки. Підсумовуючи можна констатувати, що проблема виникнення культури Прикарпаття вивчена не надто об'єктивно. Літературні джерела містять багато суб'єк-

тивних міркувань окремих авторів і залежать від соціокультурних особливостей часу.

Перші згадки про зародження танцювальної культури знаходимо в літописах. У художній літературі відображено життя, побут, культуру, танцювальну зокрема, народів, які населяли Прикарпаття. Це твори Г. Квітки-Основ'яненка, О. Кобилянської, І. Котляревського, М. Коцюбинського, М. Стельмаха, В. Стефаніка, Ю. Федьковича, І. Франка, Г. Хоткевича та ін.

Високу цінність мають історико-етнографічні праці В. Верховинця, В. Гуменюка, М. Грушевського, О. Терещенка, П. Чубинського, В. Шухевича, І. Ющишина, у яких науковці досліджують обряди, танцювальні традиції краю. Розвідки дослідників хореографічного мистецтва В. Авраменка, К. Василенка, В. Верховинця, Р. Гарасимчука більше акцентують саме на висвітленні розвитку хореографічного мистецтва, але взаємовпливом регіональних культур та культурним впливом сусідніх народів на становлення танцювальної культури Прикарпаття увага не приділяється. Праці-записи народних танців В. Верховинця, Р. Гарасимчука, А. Гуменюка, П. Чубинського мають суто описові спрямування, але зберігають для прийдешніх поколінь автентичність танцювального мистецтва. Наукові праці з теорії хореографії К. Балог, О. Бігус, Д. Демків, В. Пастух, Б. Стацька та інших ґрунтуються на розвідках і творчій спадщині попередників та продовжують і вдосконалюють їх.

На нашу думку, з погляду досліджень науковців та аналізу літературних джерел, хореографічне мистецтво Прикарпатського краю формувалося протягом доволі тривалого проміжку часу й продовжує свій розвиток і нині.

Список посилань

- Авраменко, В. А. (1947). *Танки, музики і стрій*. Нью-Йорк; Вінніпег; Київ; Львів: Ukraine Booksellerand Publishers Ltd.
- Василенко, К. Ю. (1997). *Український танець: підручник*. Київ.
- Гарасимчук, Р. (2008). *Народні танці українців Карпат*. Львів.
- Голдрич, О. С. (2004, лютий 19–25). Тіні забутих танців. *Український шлях*, 7.
- Гуменюк, А. І. (1963). *Народно-хореографічне мистецтво України*. Київ: АН УРСР.
- Гуменюк, А. І. (1969). *Українські народні танці*. Київ: Наукова думка.

Крип'якевич, І. П. (1984). *Галицько-Волинське князівство*. Київ: Наукова думка.

Мартинів, О. (2017). *Діяльність видатних українських балетмейстерів у контексті розвитку Гуцульської хореографії*. Відновлено з <http://dspu.edu.ua/hsci/wp-content/uploads/2018/02/017-13.pdf>.

Пісклова, І. С. (2013). Стан та дослідження танцювального фольклору Слобожанщини. *Вісник Львівської академії мистецтв* (Вип. 24, с. 156–166). Львів.

Чугаєва, І. К. (2018). *Чернігівське літописання XI–XIII ст.: історіографічний міф чи історичне джерело?: монографія*. Чернігів: ПАТ «ПВК «Десна»».

References

- Avramenko, V. A. (1947). *Dances, music and uniform*. New York; Winnipeg; Kyiv; Lviv: Ukraine Booksellerand Publishers Ltd. [In Ukrainian].
- Vasylenko, K. Yu. (1997). *Ukrainian dance: a textbook*. Kyiv. [In Ukrainian].
- Harasymchuk, R. (2008). *Folk dances of Ukrainians of the Carpathians*. Lviv. [In Ukrainian].
- Holdrych, O. S. (2004, February 19–25). Shadows of forgotten dances. *Ukrainskyi shliakh*, 7. [In Ukrainian].
- Humeniuk, A. I. (1963). *Folk and choreographic art of Ukraine*. Kyiv: Akademiia nauk URSR. [In Ukrainian].
- Humeniuk, A. I. (1969). *Ukrainian folk dances*. Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian].
- Krypiakevych, I. P. (1984). *Galicia-Volyn principality*. Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian].
- Martyniv, O. (2017). *Activities of outstanding Ukrainian choreographers in the context of the development of Hutsul choreography*. Retrieved from <http://dspu.edu.ua/hsci/wp-content/uploads/2018/02/017-13.pdf>. [In Ukrainian].
- Pisklova, I. S. (2013). Status and research of dance folklore of Slobozhanshchyna. *Visnyk Lvivskoi akademii mystetstv* (Issue 24, 156–166). Lviv. [In Ukrainian].
- Chuhaieva, I. K. (2018). *Chernihiv Chronicle of the XI–XIII centuries: historiographical myth or historical source?: monograph*. Chernihiv: Public Company «PVK «Desna»». [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 23.03.2021